

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

Budapesti tanácskozás a társadalomtudományi információcseréről a "közös Európa-ház"-ban

Háromnapos Kelet-Nyugat információs tanácskozásra került sor február elején az Akadémiai Könyvtárban angol, francia, holland, osztrák, szovjet, keletnémet és magyar részvétellel. Megszervezésében a kezdeményező szerepet a Nemzetközi Társadalomtudományi Tanács ún. Bécsi Központja vállalta magára. A tíz éve létrehozott ECSSID (European Cooperation in Social Sciences Information and Documentation = európai társadalomtudományi információs program)* végrehajtó bizottsága angol szakértői javaslat alapján – egyebek mellett – az európai információcsere fejlesztésének lehetőségeit, módzatait, képzési és technikai feltételeit elemezte az alakuló "közös ház"-ban.

Az ECSSID, amely a helsinki záróokmány szellemében fejti ki tevékenységét, már akkor is egyik nyitott kapuja volt az információcserének, amikor az erre irányuló törekvések még rengeteg akadályba ütköztek. A folyamatban lévő kutatásokról – pl. a nők

* Az Akadémiai Könyvtár, amely alapító tagja az ECSSID-nek, a kezdetektől fogva szerkeszti és publikálja a program angol nyelvű közlönyét, az ECSSID Bulletin-t.

helyzetéről, a technológia társadalmi hatásáról, a nemzeti kisebbségekről – közösen készített információs kötetek, a Lengyelországban, az NSZK-ban, Görögországban és máshol tartott elméleti konferenciái és munkaértekezletei mindenképpen tágitották a társadalomtudományi információcserét. Ezt akár a közös európai ház szellemi megalapozásához való szerény hozzájárulásnak is tekinthetjük.

A budapesti tanácskozás e törekvések immár kedvezőbb körülmények közötti folytatásaként az első lépés volt egy olyan átfogó európai információs program előkészítésére, amelyet 1991-ben egy Angliában tartandó nemzetközi konferencia hivatott megvitatni. Az ehhez szükséges előkészítő munka elvégzésére a francia országos kutatási központ, a CNRS információs intézete vállalkozott. A konferencia bevezető előadása a tervek szerint angol–magyar koprodukcióban készülne. Nemzetközi felhívás (call for papers) toborozza az előadókat. A konferencia a Kelet-Nyugat közötti információs együttműködés jelentős állomásának ígérkezik.

Rózsa György
(MTA Könyvtára)

MYRIADE: a francia nemzeti folyóirat-katalógus CD-ROM-on

Franciaországban 1983 óta működik üzemszerűen a központi folyóirat-katalógus (*Catalogue collectif national des publications en série = CCN*), amelynek CD-ROM lemezes kereskedelmi változatát az IFLA 1989. évi kongresszusán mutatták be Párizsban. A MYRIADE nevű adatbázis első verziója 1988 májusában készült el, ezt mintegy 20 könyvtárban tesztelték, mégpedig nemcsak a szakemberek, hanem a vállalkozó kedvű olvasók is. A rendszer működtetéséhez szükséges konfigurációt, a PC AT alapgépet, a színes monitort, a CD-ROM lejátszót és egy nyomtatót a

közoktatási minisztérium vásárolta meg a kísérletben részt vevő könyvtárak számára. A "profik" és a "laikusok" tapasztalatait külön gyűjtötték össze; ez utóbbiak: a hallgatók, kutatók és oktatók egyöntetű véleménye szerint a MYRIADE használata könnyű, egyszerű, nem igényel előzetes számítógépes tudást vagy főlkészülést. A könyvtárosok a MYRIADE-ot a dokumentumokhoz való hozzáférés gyors eszközének tartják, amely könnyű kereshetősége révén vonzó eszköz lehet a nagyközönség számára is.

A szakfolyóiratok francia központi katalógusának már a tervezési fázisától kezdve állandóan napirenden volt a kérdés: miként lehet az adatbázist a lehető legnagyobb hatásokkal a közönség számára is használhatóvá tenni. E cél elérése érdekében a rendszert bekapcsolták az egész országot átfogó Minitel videotex hálózatba: ezen keresztül az online katalógust ingyenesen kérdezhetik le a magánemberek a legtöbb lakásban már meglévő Minitel készülékeken. Természetesen ez az "ingyenesség" csak a felhasználó oldaláról jelent térítésmentességet, a szolgáltatás igen magas költségeit az államháztartásnak kell viselnie.

A központi katalógus további fejlesztése két, egymástól eltérő úton haladhatott volna tovább: vagy a Minitel rendszer, vagy a felfutóban lévő új információhordozó, a CD-ROM irányába. Mivel ez utóbbi ellen egyedül a felhasználót terhelő magas költség szólt (a teljes konfiguráció ára 30 000 frank, a lemezek előfizetése pedig évi 6000 frank körül lesz), a francia könyvtári-információs szakbizottság a jelenleg legkorszerűbb technológiát, a lézerlemez megoldást választotta. Végül is a francia központi katalógus különböző verziói nem konkurálnak egymással: az online rendszert elsősorban a rendszert szinte állandóan lekérdező hivatásos felhasználók, a mikrofilmes katalógust a kevesebb kérdést föltevő előfizetők használnák, a CD-ROM verziót a könyvtárak nyilvános tájékoztató részlegében helyeznék el szabad hozzáféréssel, a Minitel változat pedig továbbra is a lakossági igények kielégítését szolgálná.

1986-ban Franciaországban még kevés olyan cég volt, amely alkalmas lett volna egy könyvtári célú CD-ROM szoftver kidolgozására; így esett a választás

az amerikai *JOUVE Society*ra. Ez a társaság több szoftvertermék kipróbálása után a *Brodard Automation* cég *LE PAC* programcsomagját találta a legalkalmasabbnak – elsősorban egyszerű megoldásai és az addigra Franciaországban már széles körben megismert Minitel rendszerhez való hasonlatossága miatt.

A *MYRIADE 0* verziójához a *LE PAC* rendszer 4-es változatát adaptálták. Az említett első kísérleti szakasz tapasztalatait felhasználva készült el egy újabb verzió, amelyet 1988 decemberében további 90 egyetemi könyvtári részlegnek adtak át tesztelésre. Mindezen kísérletek tapasztalatait újra elemezték, majd az ebből nyert eredményeket ötvözték a *LE PAC* időközben elkészült 5-ös verziójával, amely már a Boole-algebrai operátorokkal való műveleteket is lehetővé teszi. Ez a változat került *MYRIADE 1* néven, 200 példányban 1989 végén kereskedelmi forgalomba.

Az előfizetők számára a lemezeket évente kétszer fogják cserélni. A több mint 2800 könyvtár 190 000 lelőhelyadatát és a közel 800 000 bibliográfiai leírást tartalmazó lemezeket jelentős árendeménnyel bocsátják a központi katalógus építéséhez szükséges adatokat szolgáltató könyvtárak rendelkezésére. A francia kulturális kormányzat 1990 végéig tervezi a mintegy 200 egyetemi-főiskolai könyvtár felszerelését a CD-ROM adatbázis használatához szükséges konfigurációval.

Tószegi Zsuzsa
(Országos Széchényi Könyvtár)

A TMT azért közli e rövid dolgozatot, mert

- ▶ szimptomatikus az összes régi "ereszték-elengedését" illetően;
- ▶ "esetleg önerőből történő" kiutat keres;
- ▶ szívesen venné, ha észrevételeket kapna rá.

Vajha, ezek az észrevételek nem újabb "siratók" lennének, hanem "itt és most" megvalósítható javaslatok.

Sz. P.

Hálózati központ-sirató – kérdésfelvetéssel

Ülök a szobámban és elgondolkozom. Megelevenedik előttem a múlt, látom egy jó ötlet születését (egyiket a sok közül). Mi is volt? Az, hogy a megyeszékhelyeken működő jelentősebb műszaki könyvtárak (informatikai alközpontok) segítsék a megyék náluk sokkal kisebb, rosszabb anyagi helyzetben lévő, korszerű felszereléssel nem rendelkező, modern információs technikát nem ismerő műszaki kiskönyvtárait. Legyenek ezek az alközpontok – fogalmazódott meg akkor, olyan "atyák", akikhez "gyermekük" mindig bizvást fordulhatnak segítség-

ért, tanácsért, ha bajuk, gondjuk van. "... és lámpást adott kezembe az Úr!" – nos, ennek jegyében minden ilyen alközpont egy-egy aldrichi lámpást velt a kezébe venni, hogy ezáltal elősegítse az információ-ra éhes szakemberek információhoz juttatását.

Ebből az elgondolásból jött létre egy korábbi hálózati konstrukció felváltásaként a maga alközpontjaival az ipari szakkönyvtári hálózat, amely csaknem hat évig rendeltetészerűen működött: ha kellett, összefogott, szervezett, irányított, tanácsot adott, anyagi gondokat orvosolt, ha nem, csendesén a